

TOIMENPIDEALOITE 28/2012 vp

Maahanmuuttoviraston maatietoyksikön itenäistäminen

Eduskunnalle

Maahanmuuttoviraston maatietoyksikkö kokoaa ja tuottaa maailman maista tietoa viraston turvapaikkapäätöksenteon tueksi. Lähtömaatiedolla on suuri rooli turvapaikkapäätöksen teossa. Suojelun tarvetta arvioidaan monesti suhteessa turvapaikanhakijan lähtömaan ihmisoikeustilanteeseen.

Samainen maatieto on viraston ylläpitämän Tellus-tietokannan kautta myös virastoa arvioivien hallinto-oikeuksien käytössä. Oikeusistutukset voivat siis arvioida viraston tekemien päätösten oikeellisuutta tukeutumalla viraston itsensä tuottamaan maatietoon.

Nykyisessä järjestelyssä on useita ongelmia:

1) Maatiedon neutraalius ja riippumattomuus on kyseenalaista, koska se on päätöksenteosta vastuullisen viraston yhteydessä ja alaisuudessa. Tiedon tuottamiseen voi vaikuttaa paine pitää myönnettyjen turvapaikkojen määrä alhaisena. Kansalaisjärjestöt ja pakolaisasianajat epäilevät, että tietoja valikoidaan kielteisten päätösten helpottamiseksi.

2) Tiedot eivät ole kaikkien turvapaikkaproessiin osallistuvien tahojen saatavilla. Esimerkiksi turvapaikanhakijoiden asianajat eivät voi vertailla Maahanmuuttoviraston käyttämää tietoa niihin tosiasioihin, joista heidän asiakkaansa kertovat, ja vaatia esiin nousevien ristiriitaisuuksien selvittämistä.

3) Käytetyt tiedot eivät ole ajan tasalla. Esi-merkki vajavaisen tiedon käytöstä on määrittely siitä, mitkä Afganistanin alueet ovat turvallisia. Virasto käyttää päätöksensä perusteluna yhä UNHCR:n välittämiä vanhoja tietoja maan turvallisuustilanteesta, vaikka järjestö on lopettanut tietojen päivittämisen ja huomauttanut, että maan turvallisuustilanne muuttuu jatkuvasti.

Maatietoyksikkö olisikin eriytettävä Maahanmuuttovirastosta itsenäiseksi instanssiksi, joka tuottaa puolueetonta tietoa kaikkien niiden käyttöön, jotka tarvitsevat sitä kansainvälistä suojelua hakevien kanssa työskennellessään. Näin on tehty esimerkiksi Irlannissa, Itävallassa ja Norjassa. Olisi tärkeää, että laitos olisi osa perus- ja ihmisoikeuksista vastaavaa hallinnon alaa eikä osa sisäisestä turvallisuudesta vastaavaa hallintoa. Maatietoyksikön voisi sijoittaa esimerkiksi eduskunnan oikeusasiamiehen ihmisoikeuskeskuksen alaisuuteen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Maahanmuuttoviraston yhteydessä sijaitsevan maatietoyksikön muuttamiseksi itsenäiseksi tutkimuslaitokseksi.

Helsingissä 21 päivänä syyskuuta 2012

Anna Kontula /vas

Versio 2.0